

ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಶಾಸನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಗೋವಿಂದರಾಜು ಎನ್.

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಹೆಬ್ಬಾಳು.

Received: 12-02-2024 ; Accepted: 16-03-2024 ; Published: 07-05-2024

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11126881>

ABSTRACT:

ಈ ಶಾಸನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಒಂದು ಬಸದಿಯ ವಿವರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವಳ ಮನೆತನದ ವೀರ ಪರಂಪರೆಯ ವಿವರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸನವು ಒಟ್ಟು ಎಂಬತ್ತೆಂಟು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಸನದ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹಲವು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಶಾಸನ ಸುಂದರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಹಲವಾರು ಬಿರುದು, ಉಪಮೆಗಳು, ರನ್ನನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀಯವರು ರನ್ನನೇ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೊಗಳುವ ಶಾಸನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಿಲ್ಲ.

ಗದಗ ಬಳಿಯ ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಈ ಶಾಸನ ಕ್ರಿ.ಶ. 1007ನೇ ಇಸವಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಇದು ಇರಿವಬೆಡಂಗ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನ ಕಾಲದ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಜೈನ ಬಸದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಈ ಶಾಸನ ತನ್ನ ದಾನದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಎಂಬ ಜೈನ ಮಹಿಳೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಜೈನ ಮಹಿಳೆಯ ಹೆಸರಾದರೂ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹೆಸರಾಗುತ್ತದೆ. 'ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ರನ್ನನ ಆಶ್ರಯದಾತೆ ಕೂಡ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಪರಮಪೂಜ್ಯೆ ಸಹ. ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಇರಿವಬೆಡಂಗನನ್ನು 'ಗದಾಯುದ್ಧ'ದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಂತೆ' 'ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ'ಯನ್ನು 'ಅಜಿತನಾಥ ಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರಕಗೊಳಿಸಲು ರನ್ನ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಣ ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀಯವರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ 'ಕೇವಲ ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ರನ್ನನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರತಿಫಲವಲ್ಲ'. ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಿಳೆಯನ್ನೆ ಕವಿ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ದಾನ ಚಿಂತಾಪಣಿ' ಎಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದವಳು. 'ಸಕಲ ಗುಣಸಂಪನ್ನಳೂ ವಿನಯ ಚೂಡಾಮಣಿಯೂ ಆದ ಆಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಹಜವಾಗಿಯೆ' ಎಂದು ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯನ್ನು ರನ್ನ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿ, ಪವಾಡ ಸದೃಶ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ಪವಾಡಗಳಿಂದ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅತಿಮಾನವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಜನರ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಂತಕಥೆ ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪವಾಡಗಳು ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ

ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿವೆ.

KEYWORDS:

ಶಾಸನದ ಮಹತ್ವ, ಅತಿಮುಖ್ಯತೆಯ ವಂಶಾವಳಿ, ಪವಾಡಗಳು, ಅವಳ ದಾನಧರ್ಮಗಳು, ಬಿರುದುಗಳು.

ಗದಗ ಬಳಿಯ ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಈ ಶಾಸನ ಕ್ರಿ.ಶ. 1007ನೇ ಇಸವಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಇದು ಇರಿವಬೆಡಂಗ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನ ಕಾಲದ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಜೈನ ಬಸದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಈ ಶಾಸನ ತನ್ನ ದಾನದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದ ಅತ್ತಿಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ಜೈನ ಮಹಿಳೆಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅತ್ತಿಮುಖ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಜೈನ ಮಹಿಳೆಯ ಹೆಸರಾದರೂ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹೆಸರಾಗುತ್ತದೆ. “ಅತ್ತಿಮುಖ್ಯ ರನ್ನನ ಆಶ್ರಯದಾತೆ ಕೂಡ; ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಸಹ. ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಇರಿವಬೆಡಂಗನನ್ನು ‘ಗದಾಯುದ್ಧ’ದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಂತೆ’ ‘ಅತ್ತಿಮುಖ್ಯ’ಯನ್ನು ‘ಅಜಿತನಾಥ ಪುರಾಣ’ದಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರಕಗೊಳಿಸಲು ರನ್ನ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಣ ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀಯವರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ‘ಕೇವಲ ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ರನ್ನನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರತಿಫಲವಲ್ಲ’. ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಮಹಿಳೆಯನ್ನೆ ಕವಿ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ‘ದಾನ ಚಿಂತಾಮಣಿ’ ಎಂದೇ ಹೇಸರಾಗಿದ್ದವಳು. ಸಕಲ ಗುಣಸಂಪನ್ನಳೂ ವಿನಯ ಚೂಡಾಮಣಿಯೂ ಆದ ಆಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ” ಎಂದು ಅತ್ತಿಮುಖ್ಯಿಯನ್ನು ರನ್ನ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅತ್ತಿಮುಖ್ಯ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿ, ಪವಾಡ ಸದೃಶ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ಶಾಸನದ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ‘ಬಾಂಬೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಪುಟ-1’ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ಸಂಪುಟದ 52 ಮತ್ತು 53ನೇ ಶಾಸನ ಒಂದೇ ಅಗಿದ್ದು, ಮೊದಲ ಶಾಸನ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ನಕಲನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ, ಹೊಸದಾಗಿ ಹಾಕಿಸಿರುವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವು ಇಂತಿವೆ:

1. ಹಳೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇರುವ, ‘ಕದುಯವಂ ಮುಳಿಸುಂ ಮಿತ್ರರೋಳ್ ನಾಗದೇವಂ ನೆಗಳ್ಳಂ’ ಎಂಬ ಸಾಲು ಹೊಸ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.
2. ಹೊಸ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 22 ಸಾಲುಗಳು ಹೊಸದಾಗಿವೆ. ಈ ಸಾಲುಗಳಿಂದ, ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅತ್ತಿಮುಖ್ಯ ಮತ್ತು ಹೋಗಿ ಊರ ಹಿರಿಯರೂ,

ವೈದಿಕರೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವಳು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಸದಿಗೆ 'ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿನಾಲಯ'ವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಜೊತೆಗೆ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಸಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬ ವಿವರವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಸದಿ ಕುಸಿದಾಗ ನಾಕಿ ಮತ್ತು ಸಿರಿಪಾಳ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಿರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಶಾಸನ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರಂತೆ. ಎರಡು ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅಂತರವಿದೆ.

ಶಾಸನ ಪಾಠ:

ಈ ಶಾಸನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಒಂದು ಬಸದಿಯ ವಿವರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅವಳ ಮನೆತನದ ವೀರ ಪರಂಪರೆಯ ವಿವರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ವೈದಿಕ ರಾಜರ ಕೈಕೆಳಗಿದ್ದವರು ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಇದ್ದಾರೆ. ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ತಂದೆ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಶಾಸನದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕವಿದ್ದು, ನಂತರ 'ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತ ಪೃಥ್ವಿವಲ್ಲಭ', ಎಂದು ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹೆಸರನ್ನು, ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಮಂತ್ರಾಕ್ಷ ಪಟಾಲಾಧಿಪತಿ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ 'ಧಲ್ಲ' ಎಂಬುವನು ಇದ್ದನು. ಇವನು ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಮಾವ. ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಅವರ ಗೋಣನ್ನು ವಾಲರಿದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಇವನು ಆಹವಮಲ್ಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಬಲಗೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ವೀರನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಇವನ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಕೊಂಕಣ ರಾಜ ಓಡಿಹೋದ, ವೆಂಗಿನಾಡಿನ ರಾಜ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ, ಮಾಳವ ರಾಜ ಬೆರಗಾದ, ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಇರುವ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ರೌದ್ರನಾಗಿದ್ದ. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೂ ಇವನಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ನಡುವೆ ಸಿಂಹಾಸನ ಮಾತ್ರ (ಇದರ ಅರ್ಥ ಬಹಳ ಆತ್ಮೀಯರೆಂದು). ಈ ಧಲ್ಲನಿಗೆ ನಾಗದೇವ ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದು, ಇವನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಪೌರಾಣಿಕ ಆಂಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಮ-ಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ, ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಗಂಡಸುತನವೇ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡು ಗೆದ್ದಂತೆ ಇವನಿದ್ದ. ಈಗಿನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನೇ ಗಂಡ, ಅವನೇ ಈ ನಾಗದೇವ. ಉಳಿದವರಾರು ಗಂಡರಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಕುದುರೆ ಸವಾರ, ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವ, ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದ. ಇವನ ಬಹಳಷ್ಟು ಪರಾಕ್ರಮಗಳು ಮುಂದೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿವೆ. ತಂದೆಯಂತೆ ಮಗನೂ ಕೂಡ ಶೂರ

ಸೇನಾನಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಗದೇವನ ವಂಶವನ್ನು ಆವರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವಳು ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ. ಮಹಾಸತಿ ರತ್ನ, ಕುಲಸತಿ, ಗುಣದಂಕಕಾರ್ತಿ, ಕವಿವರ ಕಾಮಧೇನು, ಜಿನಪತಾಕೆ, ಕಟಕ ಪವಿತ್ರ ಎನ್ನಿಸಿದ ದಾನ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಪ್ರಭಾವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಎಂದು ಶಾಸನ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಪವಾಡಗಳ ವಿವರಣೆ ಇದೆ:

ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಪವಾಡಗಳು:

1. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಕುಕ್ಕಟೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಾಣುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಪರ್ವತವನ್ನು ಏರಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಆಯಾಸವಾಯಿತು. ಆಗ ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಮಳೆ ಸುರಿಯಿತು. ಇಂತವಳಿಗೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಬೀಳಲಾರವೇ? ಎಂದಿದೆ. ಈ ವಿವರಣೆ ರನ್ನನ 'ಅಜಿತನಾಥ ಪುರಾಣ'ದಲ್ಲಿದೆ. ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ.
2. ರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಜಿನಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಗೆ ಹೋದಳು. ಆಗ ಆ ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹ ಹೆದರಿ, ಉಡುಗಿ ಹೋಯಿತು. ಈ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಲಿ? ಎಂದಿದೆ.
3. ಆನೆಯು ಭಟ್ಟರ ಸೆರೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಇವಳು ಅದರ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತಾಗ ಆನೆಯು ಸೋತು ಇವಳ ಪಾದಕ್ಕೆ ಎರಗಿತು.
4. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಿನಮೂರ್ತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಚಾರಿ ಬಿದ್ದಾಗ, ಅದು ಬರುವವರೆಗೂ ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವ್ರತ ತೊಟ್ಟಳು, ಆಗ ಎಂಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಅವಳ ಕೈಗೆ ಆ ಜಿನಮೂರ್ತಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂತು.
5. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅರಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ, ನಿರ್ಮಲವಾದ ಜಿನ ಗಂಗೋಧಕವನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸಿದಳು. ಆಗ ಬೆಂಕಿ ತಕ್ಷಣ ಆರಿ ಹೋಯಿತು. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಲಿ ಎಂದಿದೆ.
6. ಇವಳು ಮತ್ತು ಇವಳ ಸವತಿ ದೋಣಿ ಹತ್ತಿ ಹೋಗಲು, ಅದು ಮುಂದೆ ಹೋಗದೆ ತಿರುಗಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವಳ ಸವತಿ ಇವಳ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳಲು ದೋಣಿ ತಿರುಗುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೋಯಿತಂತೆ.
7. ಜಿನನನ್ನು ಕಾಣಲು ತವಕ ಪಟ್ಟು ಜಿನನನ್ನು ಕಾಣುವವರೆಗೆ ಊಟ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು.

ಹೀಗೆ ಈ ಮೇಲಿನ ಪವಾಡಗಳಿಂದ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅತಿಮಾನವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಜನರ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಂತಕಥೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪವಾಡಗಳು ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಇವಳು ಮಾಡಿದ ಸೇವೆಗಾಗಿ 'ಜಿನಪತಾಕೆ' ಎಂದು ಕರೆದರೂ, ಮುಂದೆ ಇವಳ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯ ವಿವರವಿದೆ. ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಕಬ್ಬೆ ಇವಳ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು. ಧಲ್ಲನ ಸೊಸೆ ನಾಗದೇವನ ಹೆಂಡತಿ, ತೈಲನ ತಾಯಿ ಇವಳು. ಜಿನಪದ, ಪಂಕಜ ಭ್ರಮರ ಎಂದು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆದಿದ್ದಳು (ಇದನ್ನು

ರನ್ನನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ). ಗುಣದಂಕಕಾರ್ತಿಯಾದ ಇವಳು (ರನ್ನನಲ್ಲೂ ಈ ಮಾತಿ ದೆ) ಏನು ಮಾಡಿದಳೆಂದರೆ, ಜಿನ ಇರುವ ಬಸದಿಗೆ ನೋಡಲು ಸುಂದರವಾಗಿರುವ ವಿಚಿತ್ರಮಣಿ 1500 ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಅವುಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ, ಲಯವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದವು. ಶಾಸನ ಮುಂದುವರಿದು ಇವಳ ಮಗ ತೈಲನ ಬಗ್ಗೆ, ಅವನ ಸಾಹಸದ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ವಿಶೇಷಣದೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಮತ್ತು ವಿಜಯ ಶ್ರೀಪತಿ ಮಾಸವಾಡಿ 140 ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಇದು ಸಾಮಂತ ರಾಜರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿ. ಈ ವಿವರಣೆಯ ನಂತರ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಬಸದಿಯ ವಿವರಣೆ ಇದೆ.

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟದಿಗ್ಗಜಗಳು ದಂತದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿವೆ. ಈ ದಂತಗಳೆ ಬಸದಿಯ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳು ಎಂದು ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಸದಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ನಾಗೇಂದ್ರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ, ಈ ಬಸದಿ ಇತ್ತು. ಕೋಟಗಟ್ಟಲೆ ಚಿನ್ನದ, ರತ್ನದ ಅಲಂಕಾರ ಈ ಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಇದರ ಹೊಳೆಯುವ ಚಿನ್ನದ ಕಳಶ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಬಸದಿಗಳನ್ನು ಇವಳು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಳು. ಈಗ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ ಬಸದಿ, ಹಿಂದಿನ ಬಸದಿಗಳಿಗಿಂತ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, “ಲಕ್ಕುಂಡಿಯಂತಹ ಶಾಸನಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ, ದೇಗುಲಗಳ ಮತ್ತು ದಾನಶೀಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪರವಾಗಿ ಅರ್ಚಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ದಾನಗಳನ್ನೂ, ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳ”² ಶಾಸನಗಳಾಗಿವೆ. ಮುಂದೆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಬಂದ ಬಿರುದುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಗುಣದಂಕಕಾರ್ತಿ:

ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಇವಳು ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು, ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೋರುವವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಆಹಾರ, ಅಭಯ, ಶಾಸ್ತ್ರಭಿದಾನ, ಪೂಜೆ ಉಪವಾಸ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಎಡೆ ಇಲ್ಲದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ರಿಂದ ಗುಣದಂಕಕಾರ್ತಿ ಎನ್ನಿಸಿದ್ದಳು.

ಕಟಕ ಪವಿತ್ರ:

ಇವಳು ಜೈನ ಸಮೂಹದಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿದ್ದಳು. ಪವಿತ್ರವಾದ ಮನುಸ್ಸವುಳ್ಳವಳು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜರಲ್ಲೂ ಕಂಪನಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಳು. ‘ಮೊಲೆವೆತ್ತ ತಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ಮೀಸೆಹೊತ್ತ ಗಂಡಸರು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದರು’ ಎಂದು ರನ್ನ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಜಿನನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು

ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಂದಿ, ನಿಜ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಸಮಸ್ತ ವಿರೋಧಿಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಸಮಸ್ತಕಂಟಕ, ಭಯಂಕರ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಳು. ನದಿಯ ಪ್ರವಾಹದ ವೇಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕಟಕ ಪವಿತ್ರ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ದಾನ ಚಿಂತಾಮಣಿ:

ಕವಿಗಳಿಗೆ, ಕಥೆಗಾರರಿಗೆ, ಗಾಯಕರಿಗೆ, ವಾದಕರಿಗೆ, ಜೈನರಿಗೆ, ಅನಾಥರಿಗೆ, ನಟರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಆಸೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಂತಹ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ದಾನ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದಳು.

ಇಂತಹ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಆ ತ್ರೈಲಪನಿಗೆ ಭಿನ್ನಪ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ನಂದಿಗುರುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳ ನಂತರ ಆ ಊರಿನ ಗೌಡನು ಇನ್ನಷ್ಟು ದಾನ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ಶಾಸನ ಜೈನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದರೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವೈದಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವೈದಿಕತೆಯ ಪುಣ್ಯ-ಪಾಪದ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಕೂಡ ಇದೆ.

ಶಾಸನ ಮುಂದುವರೆದು ಎರಡು ಶತಮಾನ ಕಳೆದಾದ ಮೇಲೆ ಸಾಸಿವರು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆಗಿರುವ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಜಿನನು ಇರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿನಾಲಯ ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕಳಶ, ಕನ್ನಡಿ, ಶಂಖ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜರು ದೀಪಾವಳಿ, ಕಾಮನ ಹಬ್ಬದಂದು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾಜನ ಸಾಸಿವರು ದೇವರಿಗೆ ದೀಪ ಉರಿಸಲು ಎಣ್ಣೆ, ಉತ್ತಾದನೆಗೆ ಗಾಣವನ್ನು ದಾನ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವಾಲಯದ ಸೂಳೆಗೂ ದಾನ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರ ಶಾಸನ ಬರೆಸಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. 'ಸಿರಿಪಾಳ್ಯಶೆಟ್ಟಿ' ಎಂಬ ಮುನಿ ಇರುತ್ತಾನೆ, ಇವನು ಜಿನತೀರ್ಥನ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮೇರುವಾಗಿದ್ದವನು. ಜೈನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಇವನ ಮಗನೇ 'ಬಾಹುಬಲಿ'. ಇವನ ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಸಿದ ಎಂದಿದೆ. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಇರಿಸಿದ ಬಸದಿಯು ಕುಸಿದಾಗ ಭರತಾರಿಯ ಮತ್ತು ನಾರಿ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸಿರಿಪಾಳನ ಕೈಯಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬಸದಿಯ ಪಕ್ಕ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೋಸ್ಕರ ತೋಟವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶಾಸನ ಕೊನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಾಸನವು ಒಟ್ಟು ಎಂಬತ್ತೆಂಟು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಸನದ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹಲವು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ

ಶಾಸನ ಸುಂದರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಹಲವಾರು ಬಿರುದು, ಉಪಮೆಗಳು, ರನ್ನನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀಯವರು ರನ್ನನೇ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೊಗಳುವ ಶಾಸನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಿಲ್ಲ.

ಈ ಶಾಸನ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಈ ಮೂರು ಅಂಶಗಳಿಂದ:

1. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಸದಿಯ ವಿಷಯಗಳು
2. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತಿಳಿಸುವ ಪವಾಡಗಳು
3. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ತವರಿನ ಮತ್ತು ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಶೌರ್ಯ ಪರಂಪರೆ.

ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ನೋಡಬಹುದು. ರನ್ನನ ವಿವರಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಗುಂಡಮಬ್ಬೆ ಮತ್ತು ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಸವತಿಯರು. ಗಂಡ ಸತ್ತಾಗ ಗುಂಡಮಬ್ಬೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಸಹಗಮನ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ತಪಸ್ಸು, ಕಠೋರ ನಿಯಮಾನುಸರಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ನೂಕಿದಳು ಎಂದು ರನ್ನ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ರನ್ನ, ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನಲ್ಲದೇ, 'ತಗಳ್ಳು ಬಣ್ಣಿಪುದು ಪುಣ್ಯಮತ್ತೆ ಜಿನಧರ್ಮ ಪತಾಕೆಯಂ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯಂ' ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ (ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಬಿರುದಿದೆ), 'ಮೊಲೆವೆತ್ತ ತೈಲಜನಿನಯ ಕೆಲದೊಳ್ ರಂಜಿಪರೆ ಮೀಸೆವೊತ್ತ ಅಣ್ಣಾಗಳ್' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ, 'ಪಿಕ್ಕವೊಡೆ ಅತ್ತಿಯ ಪಣ್ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದರಗುಣಂ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತೀ.ನಂ.ಶ್ರೀಯವರು ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರನ್ನ ಹೊಗಳಿಕೆಗಾಗಿ ಹೇಳದೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ, ರನ್ನ "ತನ್ನ ಅಜಿತನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ಆದರ್ಶ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪೀಠಿಕಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಾಯ್ತುಂಬ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳ ಗುಣವನ್ನು ಲಕ್ಕುಂಡಿ ಶಿಲಾ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನೇ ಬಣ್ಣಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ"³ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೂಡ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ, ದಾನ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದ್ದು, ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇದ್ದಾಳೆ. ಲಕ್ಕುಂಡಿಯ ಶಾಸನವು 'ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯ ದಾನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವ ವಿವರವಲ್ಲದೆ, ಜೈನ ತೀರ್ಥಂಕರರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯವನಾದ ಅಜಿತ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಜೀವನ ವಿವರವನ್ನು ಸಹಾ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ'.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿ:

1. ಪಂಡಿತ ಪ. ನಾಗರಾಜಯ್ಯ (ಸಂ). (2019). ಅಜಿತನಾಥ ಪುರಾಣ ತಿಲಕ ದೀಪಿಕೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ. ಬೆಂಗಳೂರು. ಪು.ಸಂ. 01
2. ಯೋಗೀಶ್ ಚುಂಚನಹಳ್ಳಿ. (2016). ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ ಹಾಗೂ ಶಾಸನಗಳು. ತನುಮನ ಪ್ರಕಾಶನ. ಮೈಸೂರು. ಪು.ಸಂ. 02
3. ಮುಗಳಿ ರಂ. ಶ್ರೀ. (2005). ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್. ಮೈಸೂರು. ಪು.ಸಂ. 03

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.